

Florin Irimia
A SZERENCSES
(*Norocosul*)

Amit most elmesélek, rég történt, egy hegyvidéki kisvárosban, (látszólag) jobb időkben. Olyan hét-nyolc éves lehettem, rakoncátlan, kíváncsi és hiszékeny, és különösen szerettem emberek között lenni, ez a jellemvonásom aztán törlődött idővel, de akkor ez azt jelentette, hogy kiköveteltem az enyéimtől, vigyenek magukkal mindenhová, ahová meghívták őket: mulatságokba, évfordulós ünnepekre, keresztelőkre – de leginkább a Tăutu családnál szerettem menni velük, édesapám nagybátyjához és nagynénjéhez, nem azért, mert bőkezűbbek vagy kedvesebbek lettek volna hozzám, hanem egész egyszerűen azért, mert házban laktak. Tudorel és Tatiana, akiket én csak úgy szólítottam: Bátyya és Nénnye, egyedüli olyan rokonaink voltak, akik nem tömbházban laktak, hanem egy szokványos, se nagy, se kicsi házban, amelynek emelete ugyan nem volt, de szép kertje igen, és ez fölöttébb megbecsülendő egy betonba fullasztott városban, amelyet daganatokként árasztanak el a tömbházak. Úgy mesélték, hogy fiatalkorában Tatiana földbirtokos felesége volt, valahol Odessza közelében, Tudorel pedig Bukarest szülőtte, aki valahogyan odakerült dolgozni béresként a birtokra. Azt is mesélték, hogy úgy szökkent szárba a szerelem közöttük, mint a filmekben, úgyhogy egy szép napon, mindent kockára téve, úgy döntöttek, megszöknek, nekivágnak a nagyvilágnak. Nénnye magához vette az összes ékszert, amit gazdag férjétől ajándékba kapott korábban, Bátyya nemigen volt, amit magához vegyen, mert szegény volt, viszont értett a kocsi elé kötött lovak hajtásához.

A történetet nagymamámtól, Toader nővérétől hallottam, azt viszont nem tudhatom, teljességében igaz-e vagy talán csak helyenként. Azt is elmondta, hogy Odesszából Bukarestbe érkeztek a szerelmesek, ott összeházasodtak, és egy ideig a szülői házban laktak, szerény életvitelűek volt, főleg Nénnye szemszögéből, aki nem ismerte addig a nehézségeket – azaz munkába kellett állnia, fizetése lett, mégsem volt elég

pénze mindarra, amit meg szeretett volna engedni önmagának, no de így sem bánták meg soha a döntést, amelyet közösen meghoztak azon a bizonyos napon, és bő harminc év múltán is együtt voltak, gyermektelenül, de a maguk módján boldogan, állandóan barátok társaságában.

Igen, most is szívesen gondolok vissza arra a házra. A szobái, három vagy négy mintha, tágasak, nyáron hűvösek voltak, jóval magasabb plafonnal, mint a kommunista tömbházlakásokban, nem beszélve a fürdőszobáról és a konyháról, amelyek, ahhoz képest, amihez szokva voltam, csarnokoknak tűntek. A bútor régies volt, mint két idős ember esetében szokott lenni, de jól karbantartott. Volt egy nagy könyvszekrényük is, zsúfolt sorokban álló kötetekkel, ezek közül gyakran vettem kölcsön, és emlékszem, egyik születésnapomra a *Monte Cristo gróffát* kaptam tőlük ajándékba, kedves ajánlással mindegyik kötetében. Az általuk rendezett mulatságok is különlegeseznek tűntek számomra, mintha kifinomultabbak lettek volna, mint a tömbházbeliek. Nem csak az étel volt ízletesebb, hanem táncoltak is, kártyáztak és más társasjátékokra is sort kerítettek, néhánynak ezek közül, azt hiszem, némi pajzán felhangja is volt. Időnként az egyik író, akinek a felesége éjszakai magömlést okozott volna nekem, ha valamivel idősebb vagyok akkoriban, felolvasott az alkotásaiból, a jelenlévők pedig mindegyik szöveg elhangzása után tapsoltak, és kérdéseket tettek fel a szerzőnek. Ahogy mondtam, (látszólag) jobb idők voltak akkor.

Szerettem emberek között lenni, főként felnőttek társaságában, viszont, mint minden gyermek, pár óra elteltével – jobban mondva, annyi idő múltán, ameddig elviselték jelenlétem a körükben – unatkozni kezdtem. Emlékszem, egyik alkalommal felálltam az asztaltól, és annak ürügyén, hogy a mosdóba kell mennem, kóborolni kezdtem a házban, olyan szobák ajtóját nyitogatva találomra, amelyekben ugyan jártam már, de amelyek akkoriban minden alkalommal másaknak tűntek, mert mindig volt bennük valami új, amit nem vettem észre korábban. Adott ponton rányitottam egy nőre, aki a kanapén ülve kisdédét szoptatta. Első látásra nem is jöttem rá igazán, mi történik, úgyhogy néhány pillanatra kővé dermedtem. Láttam a nőt, a mellét, a gyermeket is, de semmiképp nem tudtam összerakni mindezt. Vagy önmagam azzal, ami a szemem elé tárult. Az oda nem illőség furcsa érzése kezdte elárasztani szinapszisaimat. Sejtettem, hogy olyasmit bámulok, aminek jobb lett volna rejtettnek maradnia, de nem sikerült

rájönnöm, mi annyira kínos, arcpirító az összképben. Abban a pillanatban a nő, akire nem emlékeztem, hogy az asztaltársaságban lett volna, de hát Tudorel és Tatiana meghívottjai mindig többen voltak, mint amennyit szemmel be tudtam fogni, azt mondta, hogy amit éppen csinál, azt anyatejes táplálásnak nevezik, és hogy teljesen természetes dolog, minden kicsiny, így én is, részeseül adott ponton az ilyen etetésben. Mire én, hirtelen bőbeszédűvé válva, sőt, fölöttébb megeredt szavúvá, azt mondtam, tudom, mit jelent, és igen, természetes dolog, de nem minden kisgyereket táplálnak így, hiszen például az én anyukámnak, fogalmam sincs, miért, nem volt teje, úgyhogy muszáj volt tejporral etetnie engem, és ez nem olyasmi, amivel büszkélkedni lehet, annál is inkább, hogy már akkor kalciumhiányt állapítottak meg nálam. „Kalciumhiány, az én koromban, tessék elképzelni”, emlékszem, így mondtam, nyomatékosítva, majdhogynem színpadiasan. Mire a nő azt válaszolta, hogy sajnálja, és, ha mindenképp akarom, kipróbálhatom ott, helyben az érzést, milyen ízű az anyatej, nem másért, csak hogy ne kelljen majd azt mondanom, soha nem tapasztaltam meg. Valójában nem vagyok biztos abban, hogy ezt is hozzáfűzte. Amit viszont bizonyosan tudok, az az, hogy amúgy sem lett volna merszem elfogadni a meghívását, mert gyanítottam, hogy az egyetlen módja az ízlelésnek az, ha én is ráillesztem a szájam a mellére, és magamba szívom a tejet, ez viszont sem illendőnek, sem túlságosan csábítóan nem tűnt számomra, főleg, hogy a melle nem olyan volt, mint amilyeneket folyóiratokban láttam, hanem zselészerűnek és eléggé eltorzultnak látszott, mintha valaki sietősen feltöltötte volna vízzel. Később, minduntalan felidézve a jelenetet, egyre kevésbé hihetőnek tűnt számomra, mintha egy álom lett volna a sok közül, amelyeket éjszakánként láttam, bár egy rész belőlem továbbra is hitt benne, ugyanaz a rész, amelyik úgy tartotta, hogy az álom nem egyéb, mint természetes meghosszabbodása mindannak, amit napközben megélek a valóságban.

Ha nem a szobákban kóboroltam, észrevétlenül elosonva az asztaltól, hogy feldúljam kismamák bensőséges pillanatait, gondolataim a kertben kalandoztak, és, mint valami kiskutya, ki is kérezkedtem. Annyi, hogy amikor kiértem, nemigen volt mit kezdenem magammal. Szerettem volna játszani valakivel, de a vendégek túlnyomórészt idősödő emberek voltak, akárcsak Bátya és Nénnye, gyermektelenek, míg másoknak közülük, mint nagyiéknak, már felnőtt gyermekeik voltak,

még ha nem is annyira érettek, hogy feljogosuljanak saját utódot vállalni. Így hát egymagamban múltattam az időt, ami nem feltétlenül jelentett gondot nekem. Kielemeztem a virágokat, épp eljutottam odáig, hogy felismertem a szárnyalt díszdohányt, ami halottnak tűnt számomra, ki tudja, miért, a kardvirágot, ami, úgy láttam, egyfajta előkelőséget hordoz magában, a tátikát, amelynek a kelyhe, ha kétfelőlről összenyomtam, tényleg egy nagymacska állkapcsához hasonlított, aztán odamentem a tyúkólhoz, majd próbáltam megsimogatni a kuttyát, erősen féltem tőle, mert láncon tartották, és emiatt azt hittem, igencsak gonosz, biztosan megharap, vagy épp igyekeztem felkelteni a hat macska valamelyikének figyelmét, amelyek ott éldegéltek az udvaron. Leggyakrabban azonban az elhagyatott házhoz szerettem menni, amely ugyanazon az udvaron állt. A magányos épület változatlanul ugyanúgy lenyűgözött, mint amikor először pillantottam meg. Azt mesélték, egy zsidó családé volt, amely néhány éve Izraelbe emigrált. Nem igazán értettem, mit jelent ez, azt főképp nem, hogy miért hagytak maguk mögött mindent, egyáltalán, miért dönt úgy valaki adott ponton, hogy elköltözik a lakásából, a városból, ahol addig élt, sőt, az országból is, ahol született, de mivel olvastam már a *Szép reményeket* (vagy talán a filmet láttam a tévében), úgy képzeltem, hogy ha belépek abba a házba, ugyanaz a lefagyott idő fogad, mint ami Havisham kisasszony házában van, ettől páni félelem fogott el, ami a kíváncsiságomat viszont csöppet sem csillapította. Ma is őrzök néhány fényképet, amelyeken a ház addigra már lehámlott lépcsőjén látszom. Irdatlanul lelkesnek tűnök, mintha saját házam előtt fotózkodnék, a hátam mögött pedig csupor árválkodik, valószínűleg kakaós kávé volt benne, ami annak a jele, hogy általában órákat tölthettem el ott. Érdekes, hogy egyetlen képem sincs Tudorel és Tatiana házaról, annak dacára, hogy a két épület között nem lehetett több tíz méternél.

No, de elég erről, mert akármennyire különösnek tűnne, ennek a történetnek nincs köze az elhagyatott házhoz, amelybe soha nem léptem be másképp, mint a képzelet lakatait feltörve, odabent pedig minden alkalommal mást és mást találtam, csupán a pókháló és a por volt mindig a díszlet változatlan része.

Azt hiszem, születésnapozás lehetett éppen, talán éppen édesapámat köszöntöttük, mert nyár volt, emlékszem, ő pedig augusztusi. Már jócskán esteledett, nyolc-kilenc felé járhatott, nem volt még rendszeren

besötétedve, de fény sem volt már túl sok. Szokásom szerint kimentem az udvarra, aznap már harmadjára, és valószínűleg beleuntam addigra a sétafikálásba is, a koszos ablakokon át leskelődésbe is, mert ha nem így lett volna, bizonyára nem megyek oda egyenesen a kúthoz. Nem, nem voltam szomjas. Egyéb miatt vonzott és rettentett el az a hely. Valaki ásott ott egy kisebb aknát, körülbelül másfél méter mély, eléggé szűk gödröt, amely fölöttébb népes békacsalád otthonává vált. Gyakran elnézegettem, ahogyan ugrálnak a gödör egyik faláról a másikra, látszólag teljesen értelmetlenül, vagy épp hosszú percekig mozdulatlanra dermednek, mintha kőből lennének. Máskor a felszínen lebegtek, mint valami elbűvölt napimádók. Őszintén, nem hiszem, hogy visszataszítóbbak lettek volna, mint mondjuk a cserebogarak, mégis, valamilyen homályos okból, már a puszta látványuk mély undorral töltött el, amely azonban bizonyos adag bűvölettel is társult bennem a nyálkásan csillogó teremtmények iránt. A kút fölé általában fémrácsot helyeztek, aznap este viszont félre volt húzva. Eléggé kifárasztott addigra a hosszú nap nyüzsgése, vakcin tapogatózva azon voltam, nehogy rálépjek valamelyik békára, és egyszerre csak azt éreztem, kimegy a talaj a lábam alól, és zuhanok a semmibe. A következő másodpercben tompa puffanással landoltam az akna fenekén. Néhány pillanatig mozdulatlanra dermedtem, mint egy kétéltű, amely sokkot kap a hirtelen szintváltástól, de attól az apró földrengéstől is, amely az esés nyomán megrázta bensőmet. Aztán, ügyel-bajjal, talpra álltam, hogy végigvizsgáljam magam, ami eléggé körülményes dolog volt abban a miniatűr Hádész-birodalomban, ahol fény szinte alig volt. Annyit így is megállapíthattam, hogy a tenyereim lehorzsolódtak, a vállamon lévő karcolás pedig égetően sajogni kezdett. A térdem alatt sárfolt éktelenkedett (vagy vér lett volna?), az egyik cipőm pedig elszökött a zuhanáskor, és nyoma veszett. Mindezt leszámítva azonban, úgy tűnt, nem szenvedtem jelentősebb „rongálódást”. Láttam addig már elég sok begipszelt kezű és lábú gyermeket, tőlük tudtam, mennyire kellemetlen érzés bicebó-cának, leromlottnak lenni, amikor képtelenség szaladni vagy a labdát rúgni. „Nem jártam rosszul”, szusszantam fel, félig-meddig megkönnyebbülten. „Szerencsés vagy”, gratuláltam magamnak. Még mindig azzal voltam elfoglalva, hogy tüzetesen végignézzek magamon, és valószínűleg eléggé elkábultam az esés miatt, ezért nem is jöttem rá azonnal, hová kerültem. A félelem, jobban mondván, a rettenet, az

elszörnyedés és a pánik csak egy kis idő után vett erőt rajtam, mintha arra vártak volna, hogy valamennyire magamhoz térjek, de nem azért, hogy kíméljenek, hanem hogy lehetővé tegyék, fogjam fel egészében, ami történt velem.

Ott találtam magam tehát a nyálkás, ragacsos békák üregében, pontosan az ugráló szörnyek barlangjának mélyén, s mivel betolakodó voltam a világukban, nyilvánvalóan arra készültek, hogy megsemmisítsenek. Valamikor olvastam az úttörők évkönyvében arról, hogy léteznek mérges békák, tán valahol Dél-Amerikában, amelyek úgy bénítják meg áldozatukat, hogy mérget fecskendeznek rá, és ki garantálhatta volna, hogy valamilyen, azokkal rokon faj nem él mifelénk is? Már láttam is magam lelki szemeimmel, amint zselészerű nyák borít be, lassan feloldja a testem, mígnem alaktalan péppé válok, és ebből nem csupán ezek a békák fognak táplálkozni, amelyek most kíváncsian szökdösnek a lábaim körül, hanem az összes kétéltű néhány kilométer sugarú környékről. Torkom szakadtából kiabáltam segítségért, de senki sem hallott meg. Valószínűleg túlságosan ijedt voltam, ettől a hangom legalább egy kicsit fulladt, és az sem járult hozzá ordításom zavartalan terjedéséhez, hogy két méterrel a talajszint alatt voltam. Azt hiszem, sorra kiáltottam egyenként mindenkit aznap este, édesanyámat, édesapámat, a nagyszüleimet, nagybácsikat és nagynéniket, abban reménykedve, hogy valaki vagy másvalaki, a listámon épp következő felfigyel a jelzéseimre. A házból egybemosódó, közömbös hangzavar szűrődött ki, amelybe néha belehasított kórusban felharsanó kacagásuk. Valaki viccet mondott éppen, valószínűleg. Nem tudom, mennyit ücsörögtem abban az aknában. Úgy éreztem, hosszú órákon át, pedig a valóságban nem lehetett több tizenöt-húsz percnél. A szemem már hozzászokott a sötétséghez, és a sok száz béka mellett (úgy tűnt egyébként, hogy megsokasodtak, amióta közéjük érkeztem) több más förtelmes, soklábú teremtményt is észrevettem, amint sebesen átszelik szélteben-hosszában az akna nedves falait. Mintha egy másik bolygóra kerültem volna. Eközben azért egyéb részletekre is felfigyeltem. A gödör falai nem voltak éppen simák, és nedvesség sem ült rajtuk mindenütt. Egy nagyobb kő, amelynek, szerencsémre, nem csapódtam neki zuhanáskor, szófogadóan várta, hogy hasznát vegyem. Nem tudom, elsőre sikerült-e, valószínűleg nem, mert nekem általában semmi sem jött össze egyből, de végül, kínnal-bajjal, kimásztam a

mélyből. Teljesen ki voltam merülve, újabb horzsolásokat gyűjtöttem be, ugyanakkor szent meggyőződéssel, hogy ha még két percet ott maradok, a békák támadásba lendülnek. Elindultam, és rájöttem, hogy sántikálok. A hajamba belegabalyodott egy bogár, nem láttam ugyan, de éreztem adott ponton, ahogyan lábacskaí csiklandozzák a tarkómat. Szerettem volna, ha nem kell semmit se mondanom erről az egésről az enyéimnek (mint akkor, amikor belebotlottam a biciklimbe, és legurultam azzal a lépcsőkön, ember és acél tökéletes összefonódásaként, egy egész emeletnyit), egyszerűen csak belépjek a házba, és azt mondjam, a tyúkoknál voltam, vagy azt, hogy végre behatoltam az elhagyatott házba, no, de annyira nyomorultul néztem ki, és annyira erőtlenség voltam, hogy nem voltam képes kitalálni semmilyen fedősztorit. Úgyhogy egyszerűen megjelentem a házban, mintha valami rémfilmről érkeznek, ahol csak a főszereplő éli túl a történeteket (ő is hajszállra), és tudatában voltam annak, hogy a visszatérésemmel a multság a tervezettnél korábban véget ér.

Az aknába esés az első olyan trauma volt, leszámítva a tengerparti rémálmot, amelyre emlékszem, hogy elszenvedtem. És nem feltétlenül amiatt tudom felidézni, ami történt velem, vagyis hogy beleestem egy gödörbe, és a kőfalú szakadék összes lényének hivatlan vendégévé váltam, hanem mindazért, ami ezután következett, mintha a zuhanásom előrejelezte volna az összes későbbi csapást. Az ominózus augusztusi nap után nem egészen egy évvel Tudorel és Tatiana hivatalos értesítést kaptak arról, hogy lebontásra kerülnek. Rendelkezésükre bocsátottak egy ötven négyzetméteres tömbházlakást a kertes házáért cserébe, amelyből kényszerűen ki kellett költözniük. Ők ezt deportálásnak nevezték, bár a tömbház, ahol új lakhelyüket kijelölték, csupán néhány száz méternyire volt a háztól. Tudorel nem bírt hozzászokni a váltáshoz, kis idővel a költözés után rákos lett. Az utolsó emlékem róla az, ahogyan leszáll a vonatról (a Fundeni kórházból tért haza éppen), legyengülten, remegve, minden pillanatban szakadni készülő, vékony húshártyába burkolózott csontvázként. 1983-ban halt meg.

Az enyéim sem éltek jobban. A düh és a vizsály démonai befurakodtak a bőrük alá, és hamarosan úgy tűnt, csupán a válás csillapíthatja le őket. A sors iróniája, hogy anyukám abba a tömbházba költözött, amelyet pontosan oda húztak fel, ahol kevéssel korábban a Täutu család

háza állt. Nem voltak szép napjai ott. Azután sem, hogy továbbköltözött onnan ... de ez már egy másik történet.

A nagyszüleim elégedettek még néhány évig, eleget ahhoz, hogy végignézhessék, ahogyan a fiuk eltékozol újabb két feleséget. Nagymamát az Alzheimer menhelyre és a teljes emlékezetvesztés feneketlen mélyébe vetette. Nagytatát az epeutak elzáródása okozta sárgaság vitte el.

Ami engem illet, miután önerőből kijutottam az aknából, egy ideig meg voltam győződve arról, hogy más gödrökből is kimászok, talán sötétebbekből, iszaposabbakból és még több békát rejtőkől, amelyeket az élet elém vet. Nem épp így történt. Minden alkalommal segítségre volt szükségem, és nem tudom biztosan, hogy most, e sorok írása közben is nem éppen egy ilyen mélységben vagyok-e.

Szonda Szabolcs fordítása

IRIMIA, FLORIN (1976, Jászvásár/Iași): író, műfordító, a szülővárosában működő Alexandru Ioan Cuza Egyetem bölcsészkarának doktori címmel rendelkező adjunktusa. 2001-től van jelen recenziókkal és kritikákkal romániai irodalmi és kulturális folyóiratokban, 2009-től saját írásokkal; szerepel a 2011-ben a Herg Benet Kiadónál megjelent, *Alertă de grad zero în proza scurtă românească actuală* (Sürgősségiriadó a mai román rövidprózában) című antológiában. 2011-ben megjelenik a Brumar Kiadónál az első kötete, a *Defekt* című regény, amelyet 2013-ban díjaznak a franciaországi Chambéry-ben megrendezett Elsőkönyvesek Fesztiválján. További, eddig megjelent kötetei: *O fereastră întunecată* (Egy sötétlő ablak, regény, 2012), *Câteva lucruri despre tine* (Néhány dolog rólad, regény, 2014), *Misterul mașinutelor chinezești și alte povestiri* (A kínai kisautók titka és más történetek, rövidprózák, 2017). Nevéhez fűződik Margaret Atwood *Oryx and Crake* és *Alias Grace* című regényeinek román változata (utóbbi esetében társfordítóként).